

Nejčastější dotazy rodičů při odkladech školní docházky: co se vyplatí vědět?

Učitelky mateřských škol v současnosti zaznamenávají, že současní rodiče budoucích prvňáčků se o problematiku školní připravenosti svého dítěte více zajímají, což je do jisté míry způsobeno větší osvětou, ale také větší otevřeností a zájmem škol o aktivní spolupráci s rodičovskou veřejností. Mnoho dotazů ze strany rodičů je mířeno i na odklady školní docházky. Takže co se vyplatí vědět o odkladech? To se dozvíte v tomto článku, v němž jsme uvedli nejčastější dotazy k tématu.

Odklady - co se vyplatí vědět?

1. Kdo sepisuje odklad školní docházky?

Dětský lékař ani pracovník příslušného školského poradenského zařízení nepíše žádost o odložení školní docházky. Žádost píše rodiče (či zákonní zástupci) dítěte a podávají ji na ředitelství základní školy. Po několika protichůdných změnách příslušného ustanovení školského zákona se podmínky odkladu povinné školní docházky ustálily na povinnosti doložit dvě doporučující vyjádření: jedno od školského poradenského zařízení, a druhé buď od odborného lékaře, nebo od klinického psychologa. Lékař provede lékařskou prohlídku a napíše doporučení o odložení povinné školní docházky na základě diagnostikování tělesných aspektů školní nezralosti (tělesné vady, smyslové vady, opožděný či nerovnoměrný tělesný a psychický vývoj, potíže v hrubé a jemné motorice, závažná onemocnění či úrazy a následné dlouhodobé rekonvalescence, chronické onemocnění, velmi častá nemocnost, celkové oslabení organismu...). Školské poradenské zařízení se ve svém posudku vyjádří k psychosociálnímu vývoji dítěte.

2. Kdo rozhoduje o odkladu školní docházky?

O odkladu školní docházky rozhoduje podle § 37 odst. 1 školského zákona ředitel spádové školy nebo školy, kterou si rodiče dítěte (či zákonný zástupce) zvolili. Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Podle zákona však existuje ještě jedna možnost, a to tzv. dodatečný odklad, který se může udělit v případě, že v průběhu prvního pololetí se u dítěte projevila nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost ke školní docházce. Před dodatečným odkladem školní docházky však varují nejenom pedagogové, ale i psychologové, neboť návrat dítěte zpět do mateřské školy v průběhu školního roku může být pro dítě traumatizující. Vztah ke škole i celoživotnímu vzdělávání si dítě utváří průběžně, a je proto důležité, aby v počáteční fázi nezískalo negativní zkušenost. Rodiče mají možnost se o svém rozhodnutí, kdy dítě zahájí povinnou školní docházku, poradit s odborníky, ale definitivní rozhodnutí zůstává v jejich rukou, neboť vyjádření lékaře či školského poradenského zařízení má pouze charakter doporučení.

3. Máme s dítětem zajít do pedagogicko-psychologické poradny a musíme mít nějaké potvrzení?

V současné době rodiče častěji vyhledávají radu ohledně školní zralosti svého dítěte a častěji také žádají pro své děti odklad školní docházky. Zhruba třetina populace dětí před zahájením povinné školní docházky vyžaduje speciální odborné posouzení školní zralosti.

V minulosti byl trend opačný, rodiče se mnohdy bránili odkladu, neboť řádný nástup dítěte do základní školy potvrzoval tzv. „normalitu jejich dítěte“. Do pedagogicko-psychologické

poradny by měli zajít rodiče určitě tehdy, když dětský lékař (či jiný odborný lékař) napíše doporučení k odkladu školní docházky. Dále pokud to doporučí učitelka mateřské školy nebo učitelka základní školy při zápisu do 1. třídy. Samozřejmě i v případě, když se názory neshodují nebo když rodiče mají určité pochybnosti. „Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující rok...“ (§ 37 odst. 3 školského zákona, Plnění povinnosti školní docházky).

Dodatečný odklad bývá často realizován u dětí, kterým bylo sice doporučeno odložení povinné školní docházky, ale rodiče toto doporučení (např. pedagogicko-psychologické poradny) nerespektovali. Tento odklad představuje možnou variantu řešení školní nezralosti, kdy je dítěti doporučena docházka do mateřské školy. Celorepublikový průměr dodatečných odkladů školní docházky se za posledních pět let pohybuje okolo 1,5 %. Mezi další varianty dodatečného řešení školní nezralosti (např. z důvodů rozumových schopností) může být přerazení dítěte do některé speciální školy nebo jeho setrvání ve stávající třídě na základě integrace. Je třeba si uvědomit, že v těchto případech je nutné respektovat individualitu dítěte a celou situaci řešit velmi citlivě.

Zhruba třetina populace dětí před zahájením povinné školní docházky vyžaduje speciální odborné posouzení školní zralosti.

4. Je pravda, že chlapcům se doporučuje odklad školní docházky častěji než dívkám?

Ano, je to pravda, existuje úzká vazba mezi věkem a pohlavím dítěte (Kucharská, Švancarová 2004). Prokázalo se, že chlapcům, kteří jsou narozeni především v letních měsících, bývá častěji doporučen odklad školní docházky a častěji zahajují povinnou školní docházku o rok později. Důvodem je pomalejší a nerovnoměrné psychosociální dozrávání. „Zkušenost říká, že chlapci na přelomu předškolního a školního věku vyspívají méně rychle než děvčata a že jsou tedy i více ohroženi školním neúspěchem...“ (Matějček 2005, s.179)

5. K čemu je dobrý odklad školní docházky?

Odklad školní docházky by neměl být chápán pouze jako administrativní krok k odložení školní povinnosti, ale především jako čas pro kompenzaci a stimulaci. V současné době je odklad školní docházky chápán také jako prevence specifických poruch učení. Jedná se o variantu pomoci, kdy dítě jeví známky nezralosti nebo je školsky nepřipravené, což by způsobilo, že by nebylo schopno zvládnout nároky, které na něj klade povinná školní docházka a negativně by to ovlivnilo i jeho úspěšnost ve škole. O odložení povinné školní docházky lze uvažovat, pokud je dítě např. nesoustředěné, neklidné, přebíhá od jedné činnosti k druhé, je neobratné a nesamostatné, impulzivní, neumí se podřídit autoritě, objevuje se u něho agresivita, velmi špatně navazuje kontakt s vrstevníky, je přecitlivělé až plačtivé, nebo naopak pomalé, bázlivé, nápadně unavitelné, nekomunikující až apatické. Ovšem nelze jen pasivně čekat a mylně se domnívat, že roční odložení školní docházky vše samo vyřeší. Pokud dítě nenavštěvuje žádné předškolní zařízení, bývá mu doporučena docházka do mateřské školy.

Aby byl odklad účinný, je nutné vytvořit ideální podmínky pro další rozvoj dítěte:

- Vytvoření individuálně vzdělávacího programu.
- Systematická práce s dítětem především v problematických oblastech, které byly příčinou odložení povinné školní docházky.
- Kvalitní spolupráce rodičů s mateřskou školou.
- Spolupráce s ostatními odborníky (lékař, psycholog atd.); bez znalosti důvodu odkladu školní docházky a závěrů provedeného psychologického vyšetření a návrhů opatření těžko může učitelka sestavit efektivní stimulační vzdělávací program.

6. Může jít dítě do školy i dříve, než dovrší šesti let?

Ano, dítě může zahájit povinnou školní docházku ještě před dovršením šestého roku. Ovšem jedná se spíše o výjimečné případy. Některé děti již před šestými narozeninami umí plynule číst, ale to neznamená, že to je jediný důvod, proč by dítě mělo do školy nastoupit dříve. Bude sice po rozumové stránce zralé, ale v jiné oblasti, např. sociální, může být nezralé. Určitým nebezpečím pro dítě, které zahájí školní docházku předčasně, může být jeho přetíženost a větší unavitelnost. Rodiče by měli velmi dobře zvažovat, zda požádat o dřívější nástup dítěte do školy, protože chybným rozhodnutím je mohou vystavit dlouhodobému stresu, což se může projevit bolestmi hlavy, zvýšenou nemocností, a to se může negativně odrazit na školní úspěšnosti (dítě začne podávat nižší výkony, nebude stíhat).

7. Je možné, aby dítě základní školu, do které bylo přijato, nenavštěvovalo?

Školský zákon připouští i další možnosti plnění povinné školní docházky, a to plnění povinné školní docházky v zahraničí, v zahraniční škole na území České republiky nebo v evropské škole (§ 38 ŠZ) nebo tzv. jiný způsob plnění povinné školní docházky (§ 40 ŠZ). Žák může plnit povinnou školní docházku:

a) **ve škole mimo území České republiky,**

b) **ve škole zřízené při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu České republiky,**

c) **v zahraniční škole uskutečňující na území České republiky vzdělávání podle zahraničního vzdělávacího programu,** zřízené na území České republiky cizím státem, právnickou osobou se sídlem mimo území České republiky nebo cizím státním občanem, která není zapsána v rejstříku škol a školských zařízení a z důvodu uplatnění obsahu zahraničního vzdělávacího programu ani o zápis do rejstříku škol a školských zařízení nežádá, v níž ministerstvo povolilo plnění povinné školní docházky v příslušném školním roce

d) **v evropské škole působící na základě Úmluvy o statutu Evropských škol** (dále jen „evropská škola“).

Pokud žák nemůže v zahraničí plnit povinnou školní docházku způsobem uvedeným v písm. a), b) nebo d), plní povinnou školní docházku formou individuální výuky. Žák, který plní povinnou školní docházku způsobem uvedeným v § 38 odst. 1 písm. a), b) nebo d) nebo formou individuální výuky, může být na základě rozhodnutí zákonného zástupce zároveň žákem spádové školy nebo jiné školy zapsané v České republice do rejstříku škol a školských zařízení, kterou zvolil zákonný zástupce žáka. Žák, který plní povinnou školní docházku způsobem uvedeným v písm. c), musí být zároveň žákem spádové školy nebo jiné školy zapsané v České republice do rejstříku škol a školských zařízení, kterou zvolil zákonný zástupce žáka. Nakonec ještě existuje možnost povolení individuálního vzdělávání žáka na základě písemné žádosti zákonného zástupce (§ 41 ŠZ). Obecně se však tento způsob plnění povinné školní docházky nedoporučuje.